

ואי קבע פעודתיה עילוה מברך עליה המוציא וישלש
ברכות. ואומר רבינו יצחק הזקן ז"ל לדוקא צהני
וצכיונא בזה מועיל קציעות חבל צאלו הרקיקין הדקין ציומר
שעושין צשני צרזלים ונקראין חוצליא^(א) ש"י^(א) אין הקציעות שלהם
קציעות ואינו מצרך אלא צורא מיני מזונות שאין^(ב) קציעות בזה
אכילה לעולם:

האי דובשא דתמרי מברכין עליו שהכל מאי שעמא זיעה
בעלמא הוא. אית דמפרש דדוקא כשאינו צעין^(ג) אמרינן
דזיעה הוא חבל אם היה צעין לא דיינינן ליה זיעה ומצרך צורא
פרי העץ. ואין זה נכון דהא צהדיא אמרינן במסכת חולין צפרק
העור והרוטב* (קכ:) גבי ערלה שאינו חשוב משקה אלא היוצא מן
הזיתים ומן הענבים צלצד ומדלגצי ערלה לא חשיצי שאר משקין
אלא זיעה בעלמא גבי צרכה נמי לא דיינינן להו אלא זיעה
בעלמא ולא מצרכין עלייהו אלא שהכל:

שתיתא רב אמר שהכל. אית דמפרשי שעושין אותה מקמח
שצלים שחרכן צתנור אי נמי מקמח אחר שמצטלין
אותו במים ומ"ה אמרינן שאם עשו אותה עצה כמו שדרך
לעשות אותה לאכילה מצרך עליה צמ"מ ואם היתה רכה שלא
הטילו בה אלא מעט קמח צלצד כמו שדרך לעשות אותה
לרפואה מצרך עליה שהכל ומאי דאמרינן רכה דלרפואה עבדי
לה מצרך שהכל לא קאמר מפני שאינו אוכל אותה להנאה אלא
לרפואה שיצרך שהכל דודאי מפני שאוכל הדבר לרפואה אינו
גורע צרכתו דהא אמרינן (שבת קט:) כל האוכלין* אוכל אדם
[צשצת] לרפואה וכל המשקין הוא שותה^(ד) אלא ה"ק אם היתה
רכה כמו שדרך לעשותה לרפואה אע"פ ששותה אותה להנאה
אינו מצרך עליה אלא שהכל:

דרכן צכך אלא למי שלקות שדרכן צכך ואין נוטעים קנים אלא צעבור הדבש שלהן כמו שנוי
צעבור השמן שלהן והרי שמן זית (צעבורו) [כוזית] וכן הדבש והצוקאר"ו של קנים הוא
כמצואר צקונטרס הרחיות צראה ד': ב כתב הר"ש (סי' יג) וכ' צעל הלכות גדולות
והוא שנתן צו מים דאי לצדו הוא מצרך עליו צ"פ העץ דאשחתי לעלויא כמו שמן זית ולא
כמו היוצא מן האננים ומן הרמונים דאמרינן צפרק כל שעה (פסחים כד:) דחשבינן להו
כמזון

החם
וממשו קיים
דמי להומלמא
מרוקחת
ומצרכין עליה
האדמה דשא
דלטעמא עבדי
לא צטיל כדא
שאור (חולין)
ולטעמא עבדי
חבל הכא שה
והדבש עיקר
העיקר ופוטו
וכ"ש לפי מ
צמקלה
הומלמא שה
סברתי אלא
חלוקים עלי
שהדבש הוא
אלא לקיי
המרוקם צו
יש לצרך על
צ"פ האדמ
עיקר הפר
למיכחצ לה
מצטיל דע
דעמס. עור
לשון ריא"ו
[ח] וכן ד
מצרכין ע
ונראה צעי
היוצא מן הכ
ממנו הצוקאר
עליו צורא
שאין זה
תמרים ומי

אלפס
פאה
צגנין
צמר
חייב
צקה
פית
צשה
צתה
צצת
צצין
צתה
צית
ציק
צין
צצה
צית
צסון
צרבי
צאין
צצל
צבל
ציון
צבילה
צלכה
צליבא
צודרה
צש:

הכי לא ק"י, ועיין הר"ר יונה (כה. ד"ה ורב נחמן).

והנה אם אכל תמרים מעוכים כעין פאווידלא המוזכר בסימן ר"ב סעיף ז' איך יברך ברכה אחרונה, לא מעין שלש ולא בונ"ר דספק הוא, דאם תחלה שהכל אח"כ בונ"ר, ואם פה"ע מעין שלש, ואחת אין פוטרת חברתה כמבואר בסימן ר"ח סעיף י"ג יע"ש ק"י. ולטור בסימן ר"ט ורשב"א (לה. ד"ה אי) דמעין שלש דבר תורה, אפשר ספק תורה לחומרא ה"ה בפלוגתא דרבנותא ומברך מעין שלש, ולדידן דרבנן הוי ואין מברך כלל ק"י, והירא לא יאכל כי אם תוך הסעודה תמרים מעוכים או אם יש לו מין אחר מעין שלש ומין בונ"ר אז יוכל לאכול כן, ואי"ה בפריי בסימן ר"ח (ע"ע מ"ז סי' ר"ב סק"ד) יבואר זה וכאן אין להאריך בזה.

שתיתא וכו' רבה לרפואה קעבדי לה וכו'. עיין

ב"י סימן (ר"ד) [ר"ח ד"ה שתיתא] בסוף

בשם (הר"א) [הר"ר יונה] ז"ל שפירש לרפואה לאו דוקא אלא סימנא בעלמא נקטיה, שאם הוא רך כל כך כמו שעושין לרפואה דשם משקה עליה לא אוכל, ואין מברך עליה בומ"מ ולא על המחיה, דרב ושמואל כל שיש בו (לו), היינו אוכל לא משקה, ומהאי טעמא שכר שעורים אע"פ שיש כזית כדי אכילת פרס וחייב כרת בפסח (עיין סימן תמ"ב בטור) אפ"ה שהכל דמשקה הוא וכמו שכתבו התוספות ד"ה והא תנן, וא"כ רפואה אין מגרע הברכה כלל וכמו שכתב הבית יוסף בסימן ר"ד בסוף הסימן מצא[תין] כתוב בשם הר"א ז"ל ק"י דמאכל שאין בריאים רגילים בו מברך שהכל וכתב בבדק הבית דבסימן ר"ח מבואר טעמא דשתיתא לאו משום רפואה, והיינו דבסימן ר"ח הביא דברי רבינו יונה יע"ש. ובשו"ע סימן ר"ד השמיטו ובסעיף ח' שם כתוב בפשיטות כל אוכלין לרפואה מברך

ברכה הראויה ורמ"א בסעיף י"א הגיה דאין מאכל בריאים מברך שהכל עיין מג"א שם אות כ"ד, והא דלא הגיה הרב לעיל סעיף ח', דשם רגילין בריאים בו ואם הוא עושה לרפואה פשיטא דלא הפסיד ברכתו משא"כ באין רגילין בריאים בו יע"ש. ובשו"ע (שם סוף סעי' י"א) ציין הרא"ש, ובספרים שלנו ב"י [בשם] ר"א כי ברא"ש אין הכרע יע"ש.

ואמנם מדפריך רב יוסף ושויין שבוחשין, יראה כשיטת הר"א ז"ל שהביא ב"י דאם אין בריאים רגילין בו נשתנה ברכתו והיינו טעמא דשתיתא אע"פ שקצת מין אוכל הוא כיון דאין בריאים רגילים בו ירד מברכתו וכו' ופריך שפיר משויין, (ואי) [ורב יוסף] ס"ד שתיתא רק לרפואה ואין בריאים רגילים בו ניכר לרפואה ואסור בשבת, אלא שמע מינה שתיתא רגילים בו בריאים גם כן וא"כ ראוי לברך ברכתו הראויה בומ"מ, ומשני אב"י אלא הא דתנן כל אוכלים משמע אעפ"י שעיקרו לרפואה ואין רגילים בו בריאים שרי, אלא מה אית לך למימר כיון דלפעמים בריא נמי אוכל כיון דאין מזיק וראוי לאכילה אין ניכר רפואה א"כ (דשמואל) [דרב] נמי לא קשה דמשו"ה ירד מדרגתו ומברך שהכל.

ומסיקוצריכא דרב ושמואל, דלא תימא דאשמעינן ממשנה דבוחשין או כל אוכלין לרפואה אלמא דכיון דהחייך גהנה אין ניכר לרפואה אפ"ה הוה אמינא לענין ברכה אין מברך כלל, קמ"ל. ואי קשיא איך אוכל לרפואה ומברך שהכל א"כ ניכר לרפואה ואסור בשבת ק"י, י"ל דמיידי תוך הסעודה או דמכוין לאכילה ומברך ברכתו הראויה. וקשיא אמאי לא אמר ממתניתין הו"א דמברך ברכתו הראויה דניחא טפי קמ"ל (שמואל) [רב] דירד מברכתו ושהכל ועיין מהרש"א ז"ל ולא היה פנאי כעת לעיין בזה כראוי.

קטו. והמשנה ברורה שם (סקמ"ב) כתב דמברך מעין שלש, דהעיקר כדיעה זו. ובכף החיים שם סקנ"ז כתב דיברך בורא נפשות רבות (ועיין בקובץ צוהר ח"ו מש"כ הגר"י ערס).

ק"ג. ובמ"ז (סי' ר"ב סק"ד) כתב רבינו דשאני קמחא דחטי דאורחיהו בהכי. והמהרי"ק (שורש מ"ג) כתב דמיידי בקמח שלא נטחן היטב שעדיין ניכר קצת החטה.

שהכל, והא שמן שעל ידי אניגרון היכא דמיכין לרפואה מברכינן עליה בורא פרי העץ, ואפשר לומר רשאני הכא דכיון שאין דרכו ליהנות ממנו בהכין אלא לרפואה בעלמא ואין עיקר הנאתו בהכי לא מברכינן עליה אלא שהכל דלאו במילתיה קאי, אבל שמן על ידי אניגרון, דרך הנאתו היא בדרך שתיה, אלא שכל שהוא לבדו מזיק, ומכשירין אותו על ידי אניגרון, וכשהוא עושה האניגרון עיקר אי אפשר לברך עליו, משום דהוה ליה אניגרון עיקר ושמן טפלה לו, אבל כשמתכוין לרפואה הוה ליה שמן עיקר ודרך הנאתו, לפיכך מברכינן עליו בורא פרי העץ ואע"פ שהוא מתכוין לרפואה כדאמרן דמכל מקום דרך עיקר הנאתו הוא, כן נראה לי.

ואי סלקא דעתך לרפואה קא מיכין רפואה בשבת מי שרי. פירוש דקסבר רב יוסף דאם איתא להא דרב חסדא שאין דרכן של בני אדם לעולם לשתות שתיתא רכה אלא לרפואה אם כן אסור לשתותה בשבת, והיינו דלא קשיא ליה שתיית שמן בשבת על ידי אניגרון למי שחושש בגרונו, משום דאניגרון כיון שדרכן של בני אדם לשתותו כך ליהנות בו לפעמים ושלא מחמת רפואה, השתא נמי דשתי ליה לכונת רפואה לא גזרינן ביה משום שחיקת סמנין, דאיכא למיתלי דילמא לשתית הנאה בעלמא קא מיכין, ולא פלוג רבנן בין שותה לרפואה לשותה לכונת הנאה, אבל שתיתא כיון דלעולם לא עבדי לה רכה אלא לרפואה, אע"ג דאוכל הוא, לא ליכליה בשבת, דאית ביה משום שחיקת סמנין, והיינו נמי דלא אקשי ליה אביי מן החושש בגרונו לא יערער לתוכו שמן אבל נותן הוא לתוך האניגרון וכדאמרן (ל"ח א'), אלא אקשי מדתנן כל האוכלין אדם אוכל לרפואה, דמשמע כל האוכלין ואפילו אותן שאין דרכן של בני אדם לאוכלן אלא לצורך רפואה, דמכל מקום כיון דתורת אוכל יש להן אע"פ שאינו אוכלן אלא לרפואה אפילו הכי שרי, כן נראה לי.

דף ל"ח ע"ב. והלכתא המוציא. ואם תאמר ומאי שנא מבורא פרי הגפן דלא מברכינן הבורא, ומיהו בירושלמי (ח"א) איכא מאן דאמר הכין דלדעתיה דרבי נחמיה מברך בורא פרי הגפן ועל דעתיהו דרבנן מברך הבורא, אבל בגמרא דילן לא משמע הכין, ופוק חזי מה עמא דבר דבהמוציא אסיקנא הלכתא המוציא ובבורא פרי הגפן מברכינן בורא ולא מברכינן הבורא, אבל בירושלמי סברא אחרת שאמרו (שב) דטעמא דרבנן בהמוציא כדי שלא

דבש תמרים ויין תפוחים וחומץ סחוניות מברכינן עליהן כדרך שמברכינן על המורייס.

ומכל מקום מדברי כולם גלמוד בדבש הזב מעצמו מן התמרים שאין מברכינן עליו כי אם שהכל, אבל בפירושי רבינו הא"י גאון ז"ל ראיתי שכתב בשם מקצת מרבנותא ז"ל דהא דמר בר רב אשי דוקא בששרה את התמרים במים ובשלן, כהאי גוונא הוא דהוי זיעה בעלמא דאזוקי מזיק ליה, אבל אם הניח חטובות תמרה זב מהן דבש שלא על ידי האור לאו זיעה הוא אלא פרי העץ הוא והכתוב קראו דבש, וקצת סיוע יש לדבריןן מהא דשלק את התמרים לא דמי למיא דכולהו שלקי, אע"פ שהדברים מתמיהין מצד עצמן, דהא מוקמינן להא דמר בר רב אשי כי הא דרבי יהושע, וההיא דרבי יהושע אפילו במשקה והרבש הנסחט ממנו הוא, ועוד דהוה ליה כיוצא מן התאנים ומן הרמונים, ובפרק כל שעה (פסחים כ"ד ב') חשיב להו זיעה בעלמא ואינו סופג את הארבעים אלא על היוצא מן הזיתים ומן הענבים גבי ערלה, דאמרינן תמן עלה דההיא דכל איסורין אין לוקין עליהן אלא דרך הנאתן, אמר ר' זירא אף אנן נמי תנינא אין סופגין את הארבעים משום ערלה אלא על היוצא מן הזיתים ומן הענבים ואילו מתאנים ורמונים לא מאי טעמא לאו משום דלא קאכיל להו דרך הנאתן, ואמר ליה אביי בשלמא אי אשמעינן פירא גופא ולא קאכיל ליה דרך הנאתן שפיר אלא הכא משום דזיעא בעלמא הוא, ומההיא נמי דפרק כל שעה איכא למידיק כדידי דלא מברכינן איין רמונים בורא פרי העץ אלא שהכל, דזיעה בעלמא הוא, ומכל מקום לגבי דבש תמרים אפשר כדברי הגאון ז"ל דדבש כתיב בפרשה ולא תמרים, דאלמא אף על הדבש מברך בורא פרי העץ ולבסוף מעין שלש, והיינו בדבש הזב מאליו.

שתיתא. אסיקנא דבעבה מיני מזונות משום דלאכילה קא עבדי לה אבל רכה שהכל משום דלרפואה עבדי לה, קשיא לי ואפילו עבדי ליה לרפואה מאי הוי ליבריך עליה בורא פרי האדמה, דבשלמא מיני מזונות לא מברכינן עליה כיון דלא עבדי ליה לאכילה ולמיון, אבל פרי האדמה מיהא ליבריך עליה, דבמילתיה קאי, וכקמחא דחיטי לרב יהודה דלעיל (ל"ו א'), ואי הוה קיימא לן כרב נחמן דאמר בקמחא דחיטי שהכל שפיר, אלא אי קיימא לן כרב יהודה תיקשי, דהא קיימא לן נמי כי האי מסקנא דרב חסדא דהכא, ואם תאמר דכיון דלא מיכין אלא לרפואה בעלמא לא מברכינן עליה אלא